

Posudek vedoucího práce

Škrabáková, Ludmila, *Paměť, vzpomínání a rozpomínání v amazonské vesnici. Orální historie obyvatel nativní komunity Nueva Esperanza kmene Ocaina v peruánské Amazonii*. Praha: FHS UK, 2008, 110 stran textu + 12 stran příloh + 10 barevných fotografií.

Předkládaná diplomová práce sl. Lídy Škrabákové je reflexí jejího, dnes se dá říci, že již dlouhodobého kontinuálního zájmu o antropologii amazonských etnických skupin, především pak peruánských. Poprvé se seznamovala s reáliemi peruánské Amazonie v roce 2002 během svého měsíčního pobytu v Pucallpě a blízké shipibské vesnici San Francisco (cf. její bakalářská práce obhájená na FHS UK na podzim 2002). V následujících letech se vypravila do Amazonie ještě několikrát, tentokrát však především do departamentu Loreto na severovýchodě Peru, kde prováděla cílený etnologický výzkum dnes i v minulosti zcela marginalizovaných *Ocainů* (problémy spojené s etnonymem, v nativní Americe tolik rozšířené, studentka v této práci zřetelně dešifruje).

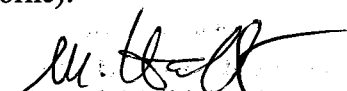
Z práce lze vysledovat v podstatě dva cíle: první je explicitně a možná občas až nadbytečně často zmiňován – zjistit, jakým způsobem Ocainové vzpomínají na svou minulost neboli skrze jaké paměťové stopy zachycují a interpretují svou dávnější i nedávnou historii. Přestože Lída neustále zdůrazňuje, že Ocainové nemají zájem o svou minulost, nechtějí ji znát, jsou více soustředěni na přítomnost a budoucnost (bude-li nějaká), kombinací metod orální historie, zúčastněného pozorování/aktivním participováním na lokálních fiestách a jiných společenských akcích, nestandardizovanými rozhovory a bádáním v archivech a několika knihovnách se jí podařilo během relativně krátké doby velmi zdařile složit obtížně rozluštitelnou mozaiku sociální paměti (příkláním se, v souladu s Halbwachsem a jinými sociology a sociálními antropology, spíše k tomuto označení, jelikož se domnívám, že nejlépe vystihuje realitu; ostatně řada pasáží této práce potvrzuje, že Ocainové nepochybně byli přinejmenším od vypuknutí kaučukové horečky součástí regionální i širší sociální sítě a že právě od tohoto okamžiku začala postupná mestizace této a sousedních skupin). Vedle tohoto v zásadě etnohistorického bádání je druhý cíl možná méně zřetelný či vyjádřený implicitně: opět za pomoci metody orální historie, v textu založené na řadě autentických rozhovorů s narátory, napsala jakousi zhuštěnou etnografii (či komunitární studii), zachycující současné aspekty ocainské materiální a duchovní kultury a proměnu či vlastní interpretaci jejich sociální organizace (možná bych se vyhnul „klasickému“ dělení na tyto tři složky etnografického výzkumu, které jsou zpravidla výrazně provázány i u všech studovaných preliterárních etnik; také bych více rozvedl myšlenku o přežívání prelogického myšlení u Ocainů, jak je kdysi formuloval L. Lévy-Bruhl – viz str. 84 apod.). Jestliže L. Škrabáková považuje mýtus za jednu z nejdůležitějších složek ocainské kultury, skrze níž interpretují svou minulost, pak lze chápat tuto práci do jisté míry jako jistý návrat k Lévi-Straussovi, jehož citátem ji zakončuje. Nejde však o banální či sentimentální návrat k strukturalismu nebo k někdejšímu lévi-straussovskému poukazování na exotismus, považovaný jeho mladšími francouzskými kolegy za mrtvý – cf. Wachtel, Augé, Althabe aj., jde spíše o uvědomění si faktu, že řada dnešních antropologů zapomíná na skutečnost, že jejich disciplínu formuje především náročný a dlouhý etnografický výzkum bez ohledu na to, je-li prováděn u Ocainů, v severočeské vesnici s většinovou romskou populací nebo na městském sídlišti. Takto musíme chápat Lévi-Straussovo upozornění, že stále ještě je čas na etnografii, jak Lída v závěru připomíná.

Vedle vlastního výzkumu poměrně vysoce hodnotím teoretická východiska, s nimiž Lída pracuje a která dodávají celé práci jistý komparativní charakter (cf. zejména práce antropologů – romistů - Stewarta, shodou okolností dnes přítomného u obhajoby jedné dizertační práce na FHS UK, Gay y Blascové, dále Coleové, zkoumající podobné zacházení s etnickými skupinami na Madagaskaru, Rappaporta poukazujícího na krajinu jako fenomén historické i sociální paměti aj.). Jen na okraj dodávám, že osobně bylo pro mě překvapením,

že v padesátých letech 20. stol. prováděl u Ocainů antropologický výzkum slavný mayolog Rafael Girard.

Celkově hodnotím práci jako velmi přínosnou, napsanou čtivou formou díky řadě otištěných rozhovorů s informátory i jejich interpretacím. Z vlastní zkušenosti vím, jak náročný je podobný výzkum u skupiny, o níž má zájem jen pár lingvistů, snažících se zachytit poslední zbytky vymírajícího jazyka (nebyl bych až tak skeptický, pokud jde o časový horizont vymření pěti či deseti let) nebo zvědové různých nadnárodních společností, hledajících další a další zdroje nerostného bohatství, jež stále ukřývá amazonská džungle. Práce je podle mého soudu přes některé stylistické a gramatické chybičky poměrně nadstandardní, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji **18 bodů** z maxima 20 (známka výborně).

V Praze, 18. 6. 2008.

PhDr. Marek Halbich, Ph.D.